

בס"ד
לקט מקורות בענין גשמים



משניות,
סיפורים
חז"ל

לקט
דינים,
ומאמרי

בנושא הגשמים

ליקט צבי האריס © כל הזכויות שמורות מרחשון תשס"א
בית ספר דרך יהודית
בית ספר רמת מודיעים

בדפים המצורפים ליקטנו מספר מקורות הקשורים לגשם. המקורות מלוקטים מתוך משנה, ספרי הלכה, מאמרי חז"ל וסיפורים. למד היטב את המקורות בעזרת פירושי המילים המופיעים בדפים. ענה על השאלות הנלוות לחוברת כדי לוודא שהבנת את הדברים. כל מקור ממוספר
בהצלחה!

גשם



מתי התרגשת בפעם האחרונה מהגשם? אנחנו כל כך רגילים לגשם (גם כשהוא יורד בצמצום), עד שאיננו מתפעלים כל כך ממנו. אנו אולי מתרגשים קצת מהגשם הראשון (היורה), ומה"ספשל אפקטס" (אפקטים מיוחדים) המלווים לפעמים את הגשמים- הברקים והרעמים, אבל להתרגש מהגשם? למה?

חז"ל מלמדים שיש מה להתרגש מהגשם:

(1) "גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ".

(2) "גדול יום הגשמים כיום תחיית המתים".

תענית ז.

חז"ל השוו את ירידת הגשמים לאירועים די מרגשים...



אפילו הכהן הגדול ביום הכיפורים, כאשר היה יוצא מקודש הקדשים ומתפלל תפילה קצרה, על מה היה מתפלל? אם ניחשתם- גשם, אתם צודקים!

(3) הגיע (הכהן הגדול, ביום הכיפורים) לארון (שבקודש הקדשים), נותן את המִקְטָה

(של הגחלים- ועליהם את הקטורת) בין שְׁנֵי הַבָּדִים (של הארון).

צָבַר אֶת הַקֶּטֶרֶת עַל גְּבִי גָחִלִים, וְנִתְמָלָא כָּל הַבַּיִת כְּלוֹ עֶשֶׂן.

יָצָא וּבָא לוֹ בְּדֶרֶךְ בַּיִת כְּנִיסָתוֹ (כלומר חזר באותה דרך שנכנס),

וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצֵרָה בְּבֵית הַחִיצוֹן,

וְלֹא הָיָה מְאָרִיךְ בְּתַפְלָתוֹ, שֶׁלֹּא לְהַבְעִית (להפחיד) אֶת יִשְׂרָאֵל (כי אם היה מאריך

בתפילה, האנשים שהמתינו לכהן הגדול בחוץ היו חוששים שקרה לו משהו רע בקודש

הקדשים).

מסכת יומא פרק ה משנה א

איזו תפילה היה הכהן הגדול מתפלל?

(4) יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתהא שנה זו הבאה עלינו ועל כל עמך ישראל בכל מקום שהם, אם שחונה תהא גשומה. ואל תכנס לפניך תפילת עובדי דרכים לענין הגשם בעת שהעולם צריך לו....

מתפילת הכהן הגדול כפי שהיא מופיעה בפיוט אתה כוננת

(5) אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם, ה', מְחִיָּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

(בקיץ מוֹרִיד הַטֶּל: בחורף מוֹשִׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

גְבוּרוֹת גְּשָׁמִים

(6) בָּרַךְ עָלֵינוּ, ה' אֱלֹהֵינוּ,
אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה.
בְּחֹרֶף טַל וּמָטָר לְבָרְכָהּ
וְתַן [בְּקִיץ בָּרְכָהּ]
עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, וְשִׁבְעֵנוּ מִטּוֹבָהּ וּבָרַךְ שְׁנֵתָנוּ
כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת: כָּרוּךְ אַתָּה ה', מְבָרַךְ הַשָּׁנִים:

את המשמעות של ההבדל בין "גבורות גשמים" ל"שאלת גשמים" ניתן לראות במשנה הבאה.

מילון
יום טוב הראשון = היום הראשון
של החג = סוכות
יום טוב האחרון = שמיני עצרת
סימן קללה = אם ירד גשם עלינו בסוכה זהו סימן קללה לעולם = כל השנה

(7) מֵאֵימָתִי מְזַכֵּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים?
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַחֵג.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מִיּוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַחֵג.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הוֹאִיל וְאִין הַגְּשָׁמִים אֵלָּא סִימָן קָלִלָּה בְּחֵג, לָמָּה מְזַכֵּיר?
אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַף אֲנִי לֹא אֶמְרָתִי לְשֹׂאִיל, אֵלָּא לְהַזְכִּיר מְשִׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגְּשָׁם, כְּעוֹנָתוֹ.
אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, לְעוֹלָם יִהְיֶה מְזַכֵּיר.
מִסַּכְתָּ תַּעֲנִית פֶּרֶק א' מִשְׁנָה א'

מילון
כדי שיגיע אחרון = ממתינים
שעולי הרגל שמקום מגורם רחוק מירושלים יגיעו לביתם

לפניך מקורות נוספים מהמשנה על הגשם
(8) בְּשִׁלְשָׁה בְּמִרְחָשׁוֹן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.
רַבִּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּשִׁבְעָה בּוֹ, חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר יוֹם אַחֵר הַחֵג,
כְּדִי שִׁיגִיעַ אַחֲרוֹן שְׂבִיטֵי־רֶאֱל לְגֹהֵר פֶּרֶת.
פֶּרֶק א' מִשְׁנָה ג'

מילון
יחידים = תלמידי חכמים
הציבור = כל הצבור מתענים
שלוש עשרה תעניות = בסך הכל 13 תעניות על הציבור
משא ומתן = מסחר
בנין ונטיעה = של שמחה, למשל נטיעת גינת נוי
הנזופין למקום = שהקב"ה נזף בהם

(9) הִגִּיעַ שִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּמִרְחָשׁוֹן וְלֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים
הַתְּחִילוּ הַיְּחִידִים מִתְּעַנֵּין שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת...

הִגִּיעַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֹו וְלֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים
בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצָּבוּר...

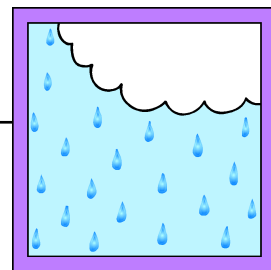
עָבְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נָעֲנוּ בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת אַחֲרוֹת עַל הַצָּבוּר...
עָבְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נָעֲנוּ בֵּית דִּין גּוֹזְרִין עֲלֵיהֶם עוֹד שִׁבְעָה, שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצָּבוּר.

עָבְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נָעֲנוּ מִמַּעֲטִין בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן, כִּבְנֵי וּבְנִטְיָעָה, כְּאֶרֶסִּין וּבְנִשְׁוֹאִין, וּבִשְׂאִילַת שְׁלוֹם בֵּין אֶדָם לַחֲבֵרוֹ, כִּבְנֵי אֶדָם הַנְּזוֹפִין לְמָקוֹם.
פֶּרֶק א' מִשְׁנָה ד'-ז'

מילון
מתריעין = מתענים ותוקעים בשופר
ימוקו = שלא יהרסו בגשמים
עג עוגה = עשה עיגול בקרקע
מנטפין = יורדים טיפות טיפות
בורות שיחין ומערות = גשמים הממלאים את מאגרי המים
בזעף = בסער
יצאו ישראל מירושלים = עלו מהמקומות הנמוכים
אבן הטועים = מקום גבוה. חוני התכוון להסביר לישראל שאין מתפללים על רוב גשמים שיעצרו.

(10) עַל כָּל צָרָה שְׁלֹא תָבֹא עַל הַצָּבוּר, מִתְרִיעִין עֲלֶיהָ; חוּץ מִרֹּב גְּשָׁמִים.

מַעֲשֵׂה שְׂאֶמְרוּ לוֹ לְחוּנֵי הַמַּעֲגָל: הַתְּפִלָּה שֶׁיָּרְדוּ גְשָׁמִים.
אָמַר לָהֶם: צֹאוּ וְהִכְנִיסוּ תַּנּוּרֵי פְסָחִים, בְּשִׁבְלֵי שְׁלֹא יִמָּוְקוּ.
הַתְּפִלָּה, וְלֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים.
מָה עֲשֶׂה? עַג עוּגָה וְעָמַד בְּתוֹכָהּ,
וְאָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, בְּנִיךְ שָׁמוּ פָנִיהֶם עָלַי, שְׂאֲנִי כִּכְּן בֵּית לְפָנֶיךָ.
נִשְׁבַּע אֲנִי בְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, שְׂאֲנִי יְזוּ מִכָּאן, עַד שֶׁתֵּרַחַם עַל בְּנִיךְ.



לקט מקורות בנושא גשמים עמוד 3

הַתְּחִילוּ גִשְׁמִים מִנְטָפִין.
 אָמַר: לֹא כֹךָ שְׁאַלְתִּי, אֲלֵא גִשְׁמֵי בֹרֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת.
 הַתְּחִילוּ לִירֹד בְּזַעַף.
 אָמַר: לֹא כֹךָ שְׁאַלְתִּי, אֲלֵא גִשְׁמֵי רְצוֹן, בְּרִכָּה וּנְדָבָה.
 יֵרְדוּ בְּתַקְנָן, עַד שִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת מִפְּנֵי הַגִּשְׁמִים.
 בָּאוּ וְאָמְרוּ לוֹ: כָּשֶׁם שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ עֲלֵיהֶם שִׁיִּרְדוּ, כֹּךָ הִתְפַּלַּל שִׁיִּלְכוּ לָהֶן.
 אָמַר לָהֶן: צֵאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחִית אֲבָן הַטּוֹעִים...
 פֶּרֶק ג' מִשְׁנֵה ח'

מילון
עצרת = שבועות
כבני מרון = כצאן שהרועה
 מונה אותם אחד אחד
בחג = בסוכות

(11) בְּאַרְבַּעַה פָּרָקִים הָעוֹלָם נִדוֹן:
 בְּפֶסֶח עַל הַתְּבוּאָה;
 בְּעֶצֶרֶת עַל פְּרוֹת הָאֵילָן;
 בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבָנֵי מָרוֹן,
 שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לג, טו) "הַיֵּצֵר יַחַד לָבָם, הַמִּבִּין אֶל-כָּל-מַעֲשֵׂיהֶם";
 וּבְחַג נִדוֹנִין עַל הַמַּיִם.
 מִסַּכַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק א' מִשְׁנֵה ב'

מאמרי חז"ל נוספים:

ארץ ישראל והגשם

(12) **תנו רבנן** (שנו חכמים): ארץ ישראל נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף...
 ארץ ישראל משקה אותה הקדוש ברוך הוא בעצמו, וכל העולם כולו על ידי שליח, שנאמר (איוב ה')
הַנֶּתֶן מָטָר עַל פְּנֵי אֶרֶץ וְשִׁלַּח מַיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת.
 ארץ ישראל שותה מי גשמים, וכל העולם כולו מתמצית, שנאמר (איוב ה')
 הַנֶּתֶן מָטָר עַל פְּנֵי אֶרֶץ וּגּו'.
 ארץ ישראל שותה תחילה, וכל העולם כולו לבסוף, שנאמר הַנֶּתֶן מָטָר עַל פְּנֵי אֶרֶץ וּגּו'.
 משל לאדם שמגבל (מכין) את הגבינה, נוטל את האוכל ומניח את הפסולת (מי הגבינה).
 תענית י.

(13) סיפור נקדימון בן גוריון

וְדָף יט: פַּעַם אַחַת עָלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְרַגֵּל לִירוּשָׁלַיִם, וְלֹא הָיָה לָהֶם מַיִם
 לְשִׁתּוֹת. הֵלָךְ נִקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרִיּוֹן אֶצֶל הַגָּמֹן אֶחָד שֶׁהָיָה שָׁם, אָמַר לוֹ: הַלּוֹיִנִי
 שְׁנַיִם-עָשָׂר מַעֲיֵנוֹת מַיִם לְעוֹלֵי רִגְלִים, וְאֲנִי אֶתֵּן לָךְ שְׁנַיִם-עָשָׂר מַעֲיֵנוֹת
 אַחֲרֵים. דְּהֵינּוּ, שִׁיִּרְדוּ גִשְׁמִים וַיִּתְּמַלְאוּ כָּל הַמַּעֲיֵנוֹת מַיִם, כִּי אוֹתָם הַמַּעֲיֵנוֹת
 לֹא הָיוּ מִימֵיהֶם נוֹבְעִים כָּל-כֹּךָ, וְאֵינָם מִתְּמַלְאִים מֵאֲלֵיהֶם כָּל-כֹּךָ כִּשְׁאֵר
 מַעֲיֵנוֹת. וְאִם לֹא יֵרֵד הַגֶּשֶׁם, הֲרִינִי נוֹתֵן לָךְ שְׁתֵּים-עָשָׂר כִּפְרֵי-כֶסֶף. וְקִבַּע לוֹ
 זָמַן. בֵּינָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנוֹ וְלֹא יֵרְדוּ גִשְׁמִים, שָׁלַח לוֹ הַגָּמֹן בְּשַׁחְרִית: שִׁגֵּר לִי
 מַיִם אוֹ מַעוֹת! שָׁלַח לוֹ: עֲדִין יֵשׁ לִי שְׁהוֹת בַּיּוֹם. וְכֵן בְּצַהֲרִים. וְכֵן בְּמַנְחָה
 שָׁלַח לוֹ: שִׁגֵּר לִי אוֹ מַיִם אוֹ מַעוֹת! שָׁלַח לוֹ: עֲדִין יֵשׁ לִי שְׁהוֹת בַּיּוֹם. לִגְלַג
 עָלָיו אוֹתוֹ הַגָּמֹן, אָמַר: אֶפְשָׁר כָּל הַשָּׁנָה כֹּלֵה לֹא יֵרְדוּ גִשְׁמִים וְעַכְשָׁיו יֵרְדוּ
 גִשְׁמִים?! מִיָּד נִכְנַס אוֹתוֹ הַגָּמֹן לַמֶּרְחֵץ בְּשִׁמְחָה. וְעַד שֶׁאוֹתוֹ אָדוֹן נִכְנַס
 בְּשִׁמְחָתוֹ לְבֵית-הַמֶּרְחֵץ, נִכְנַס נִקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרִיּוֹן לְבֵית-הַמֶּקְדָּשׁ כִּשְׁהוּא עֹצֵב.
 נִחְצֵטָף וְעָמַד בְּתַפְלָה. אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! גְּלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיִךָ, שֶׁלֹּא
 לְכַבֹּדִי עֲשִׂיתִי, וְלֹא לְכַבֹּד בֵּית אָבִי עֲשִׂיתִי, אֲלֵא לְכַבֹּדְךָ עֲשִׂיתִי כְּדִי שִׁיְהִיו
 מַיִם מְצוּיִים לְעוֹלֵי רִגְלִים. מִיָּד עָלוּ עֲבִים וַיֵּרְדוּ גִשְׁמִים, עַד שֶׁנִּתְמַלְאוּ כָּל
 שְׁנַיִם-עָשָׂר הַמַּעֲיֵנוֹת מַיִם וְהוֹתִירוּ. יָצָא אוֹתוֹ אָדוֹן מִבֵּית-הַמֶּרְחֵץ, וְנִקְדִּימוֹן
 בֶּן גּוּרִיּוֹן יָצָא מִבֵּית-הַמֶּקְדָּשׁ. כִּשְׁפָּגְעוּ זֶה בָּזֶה, אָמַר לוֹ: תֵּן לִי דְמֵי הַמַּיִם

שָׁכַבְר שְׁקָעָה חֲמָה וּמִים בְּרִשּׁוֹתֵי יָרֵד. חָזַר וְנִכְנַס נִקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן לְבֵית־
הַמִּקְדָּשׁ, נִתְעַטֵּף וְעָמַד בַּתְּפִלָּה. אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! הוֹדַע שְׂיֵשׁ לְךָ
אֱהוּבִים בְּעוֹלָמְךָ, וּכְשֵׁם שֶׁעָשִׂיתָ לִּי נֶס בְּרֹאשׁוֹנָה בֶּן עֶשֶׂה
מֵעַשׂ לִי נֶס בְּאַחֲרוֹנָה. מִיָּד נִשְׁכָּה הָרוּחַ, וְנִתְפָּזְרוּ הָעֵבִים, וְזָרְחָה הַחֲמָה.

דיני הזכרת ושאלת גשמים (מתוך הלכה יומית תש"ס)

(14) בחורף אנחנו אומרים "משיב הרוח ומוריד הגשם" בברכה השניה בתפילת שמונה עשרה ו"ותן טל ומטר לברכה"
בברכת השנים. את הראשון (משיב הרוח) מתחילים לומר בשמיני עצרת ואת השני (ותן טל ומטר) מתחילים לומר בז' חשון
(בארץ ישראל).

מה הדין אם שוכחים לומר תוספות אלו?

(15) אינו זוכר אם אמר או לא:

במשך שלשים יום מהיום שמתחילים לומר את התוספת, מי שאינו זוכר אם אמר (משיב הרוח או
ותן טל), צריך לנהוג כאילו שכח לאומרו. הסיבה לכך היא מפני שהוא התרגל במשך כל הקיץ
(או החורף) לומר דבר מסויים ורק אחרי שעברו 30 יום של שינוי אפשר לסמוך על כך שהוא
באמת אמר את מה שהיה צריך לומר.

(16) שכח לומר משיב הרוח:

☐ אם נזכר לפני שסיים את ברכת "מחיה המתים", חוזר ל"אתה גיבור" ואומר משיב הרוח
ומוריד הגשם.

☐ אם כבר אמר ה' (של ברוך אתה ה' מחיה המתים) - אינו חוזר (כך ההלכה למי שנוהג
לומר "מוריד הטל" בקיץ).

(17) שכח לומר "ותן טל ומטר לברכה":

□ אם נזכר לפני שהתחיל את הברכה הבאה (תקע בשופר) אומר "ותן טל ומטר לברכה" במקום שנזכר. אם התחיל כבר את ברכת "תקע בשופר" יאמר "ותן טל ומטר" בתוך ברכת שמע קולנו (לאחר המלים "ריקם אל תשיבנו").



□ אם נזכר רק לאחר שסיים את ברכת שמע קולנו והתחיל "רצה" חוזר לברכת השנים (ומתפלל שוב משם עד סוף התפילה ואם אמר רק "ברוך אתה ה' יסיים" למדיני חוקיד" ויאמר "ותן טל ומטר לברכה" ואחר כך "כי אתה שומע וכו'"). אם טרם התחיל את "רצה" יכול לומר "ותן טל ומטר לברכה" שם.

□ אם סיים את העמידה (אמר "יהיו לרצון...") חוזר לראש התפילה.

דיני ברכות הברק, הרעם והקשת

(18) מה מברכים על ברקים ורעמים?

• ברכות הראיה הן ברכות שמברכים כאשר רואים אירועים טבעיים.

• מי שראה ברק מברך "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם עושה מעשה בראשית".



• על הרעם מברך "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שפחז וגבורתו מלא עולם".

• אם הברק והרעם תכופים זה לזה יוצאים ידי חובה בברכה אחת משתי הברכות. 1. את הברכות האלו מברכים פעם אחת ביום, 2. אלא אם כן התבהרו השמים לגמרי ואז שוב התחילו ברקים ורעמים.

(19) איזו ברכה מברכים כאשר רואים קשת?

• הרואה קשת מברך "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו".

• אסור להסתכל בקשת הרבה זמן, אלא רק כדי לברך.

• יש עוד מקרים בהם חייבים בברכות הראיה, כגון: הרואה כוכב שביט, הים הגדול, הרים וגבעות משונים אשר ניכר בהם גבורת בורא העולם.

1. בקצושה"ע כתב שיברך "עושה מעשה בראשית" אך במ"ב רכ"ז ס"ק ה' כתב שיוצא גם ב"שכוחו וגבורתו מלא עולם".

2. בענין זה הלילה הולך אחר היום, כף החיים סי' רכ"ז סע' י"ד. ויש מסתפקים בזה, קה"ש ס"ו:י"ד בה"ש ס"ק כ"ג.

שאלות לסיכום

השלם:

1. גדול יום הגשמים כיום _____

2. גדול יום הגשמים כיום _____

3. קטע התפילה הנקרא "הזכרת גבורות גשמים" הוא (רשום את המילים מהתפילה): _____

4. קטע התפילה הנקרא "שאלת גשמים" הוא: _____

5. בארבעה פרקים העולם נידון:

בפסח על ה_____

ב. _____ על פרות האילן

בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון

ובחג נידונין על _____

6. רשום את הברכה המתאימה לכל אירוע:

ברק- _____

רעם- _____

קשת- _____

7. למה התכוון הכהן הגדול כאשר התפלל שלא יתקבלו תפילת עובדי דרכים? _____

8. מדוע נחשבת ירידת גשמים בחג הסוכות כקללה? _____

9. מתי אִנַּחֲנו מתחילים: _____

להזכיר גבורות גשמים- _____

שאלת גשמים- _____

10. מדוע ממתנים 15 יום לאחר חג הסוכות לפני שמתחילים לבקש מה' גשמים? _____

11. תאר את סדר התעניות שנהגים להתענות כאשר לא יורדים גשמים (מי צם? כמה צומות? וכו') _____

12. עבור מה הסכים חוני המעגל להתפלל, ועבור מה הוא לא הסכים להתפלל? _____

13. מי שאינו זוכר אם הוא אמר את התוספת בתפילה לחורף ולגשמים צריך לנהוג כאילו הוא שכח לומר אותה,

במשך _____ יום.

14. רשום בקצרה את הדין:

א. שכח לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם"- _____

ב. שכח לומר "ותן טל ומטר לברכה"- _____



שם:

ציון:

בס"ד

מבחן תורה לשמה- גשמים

השלם:

1. גדול יום הגשמים כיום _____
2. גדול יום הגשמים כיום _____
3. כתוב מתחת לכל מושג את המילים מהתפילה השייכות לו. בחר את התשובות מתוך הרשימה הבאה: מוריד הטל, ותן טל ומטר לברכה, ותן ברכה, גשמי ברכה, משיב הרוח ומוריד הגשם, עושה מעשה בראשית.

הזכרת גבורות גשמים	בקשת (שאלת גשמים)

4. בארבעה פרקים העולם נידון:

בפסח על ה _____

ב _____ על פרות האילן

כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון _____

ובחג נידונין על _____

5. רשום את הברכה המתאימה לכל אירוע:

ברק- _____

רעם- _____

קשת- _____

6. למה התכוון הכהן הגדול כאשר התפלל שלא יתקבלו תפילת עובדי דרכים? _____

8. מדוע נחשבת ירידת גשמים בחג הסוכות כקללה? _____

9. מהם האירועים הקשורים לגשמים המתרחשים בתאריכים הבאים (אחד מהם שייך רק בשנה שאין גשמים):

היום האחרון של סוכות	ז' מרחשון	י"ז מרחשון
מתחילים להזכיר גבורות גשמים (משיב הרוח ומוריד הגשם)		



10. מדוע ממתנינים 15 יום לאחר הרגל לפני שמבקשים גשמים?

א. מפני שעדיין נותרו ימי חופש לפני תחילת הלימודים.

ב. כי בני ישראל היו עושים מדורות בלולים של סוכות והשמים

יכבו אותם.

ג. כדי לאפשר לעולי הרגל לשוב לביתם.

ד. כדי לאפשר לחקלאים זמן לזרוע את שדותיהם.

11. באר את המושגים (לפי המשניות והחומר שלמדתם):

חג-_____

עצרת-_____

יחידים-_____

תפילת עוברי דרכים-_____

12. עבור מה הסכים חוני המעגל להתפלל, ועבור מה הוא לא הסכים להתפלל?

13. מי שאינו זוכר אם הוא אמר את התוספת בתפילה לחורף ולגשמים צריך לנהוג כאילו הוא שכח לומר

אותה, במשך _____ יום.

14. רשום בקצרה את הדין למי ששכח לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם"-_____



ניקוד- כל תשובה שוה נקודה, ויש מקום לענות על 23 תשובות במבחן (למשל בשאלה 1 יש תשובה אחת, אבל בשאלה 3 ישנן 2 תשובות ובשאלה 4 ישנן 4 תשובות). יש לתת ניקוד מ- 1 – 23, כאשר מורידים נקודה אחת על כל טעות. אשמח לשמוע תגובות והערות כדי לשפר בעתיד.
תודה, צבי

בס"ד

מבחן תורה לשמה- גשמים- דף תשובות!

השלם:

1. גדול יום הגשמים כיום _____ שנבראו בו שמים וארץ
2. גדול יום הגשמים כיום _____ תחיית המתים
3. כתוב מתחת לכל מושג את המילים מהתפילה השייכות לו. בחר את התשובות מתוך הרשימה הבאה: מוריד הטל, ותן טל ומטר לברכה, ותן ברכה, גשמי ברכה, משיב הרוח ומוריד הגשם, עושה מעשה בראשית.

הזכרת גבורות גשמים	בקשת (שאלת גשמים)
משיב הרוח ומוריד הגשם	ותן טל ומטר לברכה

4. בארבעה פרקים העולם נידון:

בפסח על ה _____ התבואה

ב _____ עצרת על פרות האילן

בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון

ובחג נידונין על _____ המים

5. רשום את הברכה המתאימה לכל אירוע:

ברק- _____ עושה מעשה בראשית

רעם- _____ שכחו וגברתו מלא עולם

קשת- _____ זוכר הברית (ונאמן בבריתו וקים במאמרו)

6. למה התכוון הכהן הגדול כאשר התפלל שלא יתקבלו תפילת עובדי דרכים? _____ העוברים

בדרכים מתפללים שלא ירד עליהם גשם, הכהן הגדול התכוון לתפילותיהם בענין זה _____

8. מדוע נחשבת ירידת גשמים בחג הסוכות כקללה? _____ כי הקב"ה מצוה אותנו לשבת בסוכה ואחר כך אינו

מאפשר לנו לעשות זאת כאש יורדים גשמים

דף תשובות

9. מהם האירועים הקשורים לגשמים המתרחשים בתאריכים הבאים (אחד מהם שייך רק בשנה שאין גשמים):

היום האחרון של סוכות	ז' מרחשון	י"ז מרחשון
מתחילים להזכיר גבורות גשמים (משיב הרוח ומוריד הגשם)	מתחילים לבקש (לשאל גשמים) ותן טל ומטר לברכה	היחידים מתחילים להתענות (אם לא ירדו גשמים)

10. מדוע ממתינים 15 יום לאחר הרגל לפני שמבקשים גשמים?

א. מפני שעדיין נותרו ימי חופש לפני תחילת הלימודים.

ב. כי בני ישראל היו עושים מדורות בלולים של סוכות והשמים
יכבו אותם.

ג. כדי לאפשר לעולי הרגל לשוב לביתם.

ד. כדי לאפשר לחקלאים זמן לזרוע את שדותיהם.

11. באר את המושגים (לפי המשניות והחומר שלמדתם):

חג- סוכות _____
עצרת- שבועות _____
יחידים- תלמידי חכמים _____
תפילת עוברי דרכים- תפילה של הנוסעים בדרכים שלא ירדו גשמים _____

12. עבור מה הסכים חוני המעגל להתפלל, ועבור מה הוא לא הסכים להתפלל? הוא הסכים להתפלל עבור
גשמים (גשמי ברכה וכו') אבל לא הסכים להתפלל שיפסקו הגשמים

13. מי שאינו זוכר אם הוא אמר את התוספת בתפילה לחורף ולגשמים צריך לנהוג כאילו הוא שכח לומר
אותה, במשך _____ 30 יום.

14. רשום בקצרה את הדין למי שישכח לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" - _____ (בארץ ישראל
שנוהגים לומר מוריד הטל) לא צריך לחזור אם סיים את הברכה. לפני שסיים את ברכת גבורות חוזר ל"אתה
גיבור".



תפילת גשם לשמיני עצרת מוסף
לשליח צבור בקול

יש נוהגים לאומרה קודם תפילת מוסף, ויש אומרים אותה בתחילת חזרת הש"ץ.

פותחין הארון

כִּי שֵׁם אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי אֲמָרָא. הָבוּ גִדְל לֵאלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי שְׁפָתַי תִּפְתָּח. וּפִי יִגִּיד
תְּהִלָּתְךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַתָּה יְיָ אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ אֱלֹהֵי
יִצְחָק וְאַלֹהֵי יַעֲקֹב. הֵם לְהַגְדִּיל הַגְּבוּרָה וְהַנּוֹרָא לְעִלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסִדִּים
טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חֲסִדֵי אֲבוֹת. וּמֵבִיא גּוֹאֵל לְבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ
בְּאַהֲבָה: מְלֶכֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן:

אֵף בְּרִי אַתָּה שֵׁם שֶׁר מְטֵר. לְהַעֲבִיב וּלְהַעֲנִין
לְהַרְיֵק וּלְהַמְטֵר. מִיָּם אֲבִים בָּם גֵּיא לְעֵטֶר. לְבַל
יִוַּעֲצֵרוּ בְּנִשְׁיוֹן שְׁטֵר. אֲמוּנִים גָּנוֹן בָּם שׁוֹאֲלֵי
מְטֵר:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ. מְגֵן אֲבֹתֶיךָ: אַתָּה גְבוּר לְעוֹלָם אֱלֹהֵינוּ. מְחִיָּה מֵתִים אַתָּה
רַב לְהוֹשִׁיעַ:

יִטְרִיחַ לְפָלֵג מִפְּלֵג גִּשְׁם. לְמוֹגֵג פְּנֵי נָשִׁי בְּצַחוֹת
לְשֵׁם. מִיָּם לְאַדְרֹךְ כְּנִית בְּרָשָׁם. לְהַרְגִיעַ בְּרַעְפָם
לְנִפְתִּיחַ נָשָׁם. לְהַחְיֹת מִזְכִּירִים גְּבוּרֹת הַגִּשְׁם:

אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זְכוֹר אֵב נִמְשָׁךְ אַחֲרֶיךָ כְּמִים. בְּרַכְתּוֹ כְּעֵץ
שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מִים. גִּנְנָתוֹ הַצִּלְתּוֹ מֵאֵשׁ וּמִמִּים. דְּרָשְׁתּוֹ בְּזָרְעוֹ עַל
כָּל מִים: בְּעִבּוּרוֹ אֵל תִּמְנַע מִים:

זְכוֹר הַנּוֹלֵד בְּבִשּׁוֹרֵת יָקָח נָא מַעַט מִים. וְשִׁחַתָּ לְהוֹרֹו לְשִׁחְטוֹ
לְשִׁפּוֹךְ דָּמוֹ כְּמִים. זָהָר גַּם הוּא לְשִׁפּוֹךְ לֵב כְּמִים. חִפְּר וּמִצָּא
בְּאֵרוֹת מִים: בְּצִדְקוֹ חוֹן חֲשֵׁרֵת מִים:

זְכוֹר טָעַן מִקְלוֹ וְעִבֵּר יֶרֶדֶן מִים. יַחַד לֵב וְגַל אֶבֶן מִפִּי בְּאֵר מִים.
בְּנֶאֱבֵק לוֹ שֶׁר בְּלוּל מֵאֵשׁ וּמִמִּים. לָכֵן הִבְטַחְתּוֹ הָיִית עֲמוֹ בְּאֵשׁ
וּבְמִים: בְּעִבּוּרוֹ אֵל תִּמְנַע מִים:

זְכוֹר מְשׁוּי בְּתִיבַת גּוֹמָא מִן הַמִּים. נָמוּ דְלָה דְלָה וְהִשְׁקָה צֶאֱן מִים.

סגול'ה עת צמאו למים. על הסלע הקוץ צמאו מים: בצדקו חון
חשרת מים:

זכור פקיד שתות טובל חמש טבילות במים. צועה ומרחיץ כפיו
בקדוש מים. קורא ומזה טהרת מים. רוחק מעם פחז במים:
בעבורו אל תמנע מים:

זכור שנים עשר שבטים שהעבדת בגזרת מים. שהמתקנת למו
מיריות מים. תולדותם נשפך דמם עליה במים. תפן כי נפשו
אפפו מים. בצדקם חון חשרת מים:

חזן שאמה הוא? זה אל ינו משיב הרוח ומוריד
הגשם:

לברכה ולא לקללה: אמן

לחיים ולא למנות: אמן

לשובע ולא לרזון: אמן

מכלכל חיים וכו'

בקהילות אחרות: סוגרים ארון הקדש, חצי קדיש, תפלת מוסף.